

Lad os samarbejde bredt om en PSO-løsning

Det er en hovedprioritet for Alternativet at sikre stabile rammer for den grønne omstilling.

Derfor fremlægger partiet i dag to mulige løsninger på hele spørgsmålet om PSO-ordningen, som vi opfordrer samtlige af Folketingets partier til at overveje. Omstillingen til vedvarende energi er en bunden opgave, der fortjener at blive håndteret med respekt, omtanke og langsigtet bred planlægning.

Det er problematisk, at den danske PSO-ordning italesættes som værende dømt ulovlig af EU, idet den blot skal have en let justering for igen at leve op til statsstøttereglerne.

Derudover er det problematisk, at PSO-ordningen bliver italesat som en udgift, der vil løbe løbsk, hvis ikke vi fjerner den nu. Ifølge Klimarådets fremskrivning frem mod 2050¹ er PSO-udgifterne tæt på sit højeste nu, idet støtteordningerne til vedvarende energi og fossile brændsler vil udløbe i takt med, at vedvarende energi bliver fuldt ud konkurrencedygtig. Derudover er det problematisk, at PSO-ordningen italesættes som konkurrenceforvridende for danske virksomheder. Reelt ligger danske virksomheders elpriser inklusiv PSO under EU-gennemsnittet og vores nærmeste nabo og handelspartner Tyskland betaler nær ved dobbelt så meget for deres version af PSO.

Hvis PSO-afgiften kommer på finansloven, risikerer vi, at den skal genforhandles hvert år, og finansieringen af den grønne omstilling vil således blive underlagt høj usikkerhed.

Ingen kan være tjent med en sådan usikkerhed om den politiske retning. Det vil kun øge udgifterne til den grønne omstilling, hvis investorerne oplever et usikkert marked. Usikkerheden er altså ikke gratis – investorerne tager sig naturligt nok betalt for den øgede risiko, mens den ekstra strøm vi vil bruge, hvis PSO-ordningen afskaffes, ifølge Klimarådet vil blive produceret med kul og naturgas. Vi anerkender, at der skal findes en løsning, der lever op til EU's krav², men vi er ikke enige i regeringens analyse af problemets omfang.

Alternativet ønsker et bredt samarbejde på energiområdet.

Vi er overbeviste om, at vi i et bredt samarbejde i Folketinget kan finde en begavet, langsigtet og omkostningseffektiv løsning, når forhandlingerne forhåbentligt snart genoptages, hvor vi sikrer finansieringen og udformningen af den grønne omstilling, så den holdes i sporet år for år frem til 2050.

Dette notat er et bud på, hvordan vi sikrer langsigtet og stabil finansiering af den grønne omstilling i overensstemmelse med EU-statsstøttereglerne, og som ikke overskrider de forventede udgifter.

Lad os hente inspiration i Europa, hvor man i hhv. Tyskland, Tjekkiet og Østrig har fundet alternative og stabile måder at finansiere den grønne omstilling på. I Tyskland, Tjekkiet og Østrig, hvor man på samme vis har fået anvisning om at justere PSO-modellen, har det ikke været genstand for så heftig politisk debat som

¹ <http://www.klimaradet.dk/da/nyheder/psoen-har-det-fint-paa-elregningen>

² Ordningen er i strid med EU's statsstøtteregler, da PSO-støtten kun udbetales til produktion af grøn strøm i DK, mens PSO-tariffen pålægges dansk elforbrug, uanset om strømmen er produceret i DK eller udlandet.

i Danmark, og man har ikke her politisk sået tvivl om rammevilkårene for den fremtidige udbygning af vedvarende energi. Det skal vi lære og lade os inspirere af.

EU-kritikken af den danske PSO-model

Den danske PSO-ordning er af EU-Kommissionen blevet kritiseret for, at udenlandsk strøm afgiftspålægges i Danmark samtidig med, at udenlandske virksomheder ikke får gavn af den støtte, som genereres af afgiftspålægningen. EU-kritikken af den danske PSO-model kan således imødekommes enten ved at justere på støttesiden (dvs. hvilke virksomheder, vi støtter – som beskrevet i løsning 1 nedenfor) eller afgiftssiden (dvs. hvordan vi opkræver afgiften - som beskrevet i løsning 2 nedenfor). Alternativet anbefaler den enkle og mest stabile løsning 1 og dernæst løsning 2. Begge løsningsforslag vil være en pragmatisk imødekommelse af EU-retten, som samtidig fastholder princippet om, at betalingen for strøm skal dække de samlede udgifter til strømproduktion. Denne sammenhæng vil ikke foreligge i regeringens forslåede løsning om at lægge PSO-betalingen på finansloven.

Løsning 1: Åbningsordningen

Vi anbefaler at justere på støttesiden, da dette betyder, at vi kun skal åbne en begrænset del af vores nuværende PSO-model for producenter af grøn strøm i udlandet. I øjeblikket betaler udenlandske vedvarende energi-producenter PSO-afgift, men får ikke gavn af PSO-støtten. Åbner vi i mindre omfang op for PSO-støtte til udenlandske producenter, er PSO ikke en handelsbarriere, og ordningen vil være lovlig under EU-statsstøttereglerne. Samtidig fastholdes det, at den grønne omstilling finansieres over elregningen, således at vi bibeholder sammenhængen mellem omstillingen og elforbruget og hermed incitamentet til energieffektivitet og elforbrug med omtanke.

Vi vurderer, at åbningsordningen er den mest hensigtsmæssige måde at løse EU-kritikken på.

Åbningsordningen bygger på gensidighed og er den løsning som i hvert fald Tyskland går efter. Dermed bliver åbningen for udenlandske virksomheder for dansk støtte suppleret med en åbning af vores nabolandes støtteordninger indadtil for danske virksomheder. Der kan være god økonomi i denne model, idet en åbningsordning samlet set sandsynligvis vil tilføre Danmark penge, idet Tyskland forventes at investere mere i Danmark end omvendt. Vi mener, at det bør være muligt at finde en juridisk konstruktion omkring fælles åbningsordninger, der fungerer. Denne løsning er for Alternativet at foretrække. Vi uddyber den ikke nærmere her, da alle forhandlingsparter er bekendt med muligheden for en åbningsordning.

Løsning 2: Grøn målerafgift

Alternativt kan vi imødekomme EU-kritikken ved at justere på, hvordan vi opkræver afgift til finansiering af PSO. En grøn målerafgift betyder i korte træk, at man betaler PSO afhængigt af den el-kapacitet, man har mulighed for at forbruge.

Det kan man fx gøre ved at fastsætte en differentieret målerafgift baseret på elkapaciteten i virksomheder og husholdninger i stedet for, at afgiften som nu ligger på selve elforbruget. Dermed fjernes grundlaget for diskrimination af import af el fra udenlandske vedvarende energi-producenter, idet de hverken afgiftspålægges eller får støtte.

Denne løsning anvendes i andre EU-lande og er godkendt af EU-retten. En grøn målerordning kan laves uden for finansloven, hvis det orkestreres som en tarif, der går til Energinet.dk. På den måde vil finansieringen af PSO fortsat opkræves via elregningen.

Modellen vil i praksis betyde, at Energinet.dk beregner de samlede PSO-omkostninger til støtte af vedvarende energi og herefter opkræver pengene hos el-forbrugerne. Vi foreslår en målerafgift efter tjekkisk model, der differentieres efter den net-kapacitet, som el-forbrugeren tilsluttes ved. Sådan en

Løsning er dermed i overensstemmelse med EU-reglerne i både teori og praksis, da ordningen allerede eksisterer i Tjekkiet og Østrig.

Klimarådet har beskrevet denne løsning, som alternativ til åbningsordningen³. Målerafgiften kan – som i Tjekkiet og Østrig – differentieres efter netkapacitet eller spændingsniveau. Dermed vil strøm, som i stigende grad kommer fra vedvarende energi, blive mere attraktivt sammenlignet med bl.a. fyringsolie og dermed bidrage til elektrificering af Danmark via fx varmepumper.

I denne model er det vigtigt at være opmærksom på fordelingsprofilen således, at målerafgiften differentieres efter forbrug, så husholdninger betaler mindre end store industrivirksomheder. Alternativet mener, at målerafgiften for husholdninger bør fastsættes, så laveste indkomstgrupper ikke rammes hårdere end i dag.

Dette kan ifølge Klimarådet gøres på to måder. En mulig løsning er, at man i Danmark kan operere med fem grupperinger, som PSO-betalingen kan fordeles mellem: Husstande i Danmark er typisk koblet på 400-volt-nettet, mens større virksomheder kan være koblet på hhv. 10, 30-60, 132-150 eller 500 kilovolt-nettet.

Dermed kan man skelne mellem disse fem grupper, og lade hver kunde inden for den enkelte gruppe betale det samme. Alternativet foretrækker en løsning efter tjekkisk eksempel, hvor man i den mindst elforbrugende gruppe desuden underinddeler efter ampere (eller nærmere antal 10A/16A-grupper i installationen) og hermed i grove træk også elforbrugsmulighederne i husstanden.

Man kan således udarbejde en fordelingsprofil ved at bruge de grupperinger inden for husstande, som netselskaberne i forvejen arbejder med: Ungdoms-, ældre- og plejeboliger, lejligheder, rækkehuse og tæt lavt byggeri samt parcelhuse. En omlægning af PSO-afgiften vil, som vi ser det, altid have en vis grad af fordelingspolitisk skævhed, men denne skelnen mellem de forskellige husstandsgrupperinger vil være den mest rimelige løsning, såfremt målerafgiften kan samle et bredt flertal i Folketinget. Der kan være visse problematikker ift. husstande der er dimensioneret til et langt højere forbrug – jf. Klimarådets notat om den tjekkiske model⁴. Dette kræver politisk overvejelse og evt. kompensation for de grupper, der vil rammes uforholdsmæssigt af dette.

Antallet af grupper, som man opdeler i ift. PSO-betalingen, kan altså indrettes efter politiske ønsker og hensyn, så man grupperer mellem virksomheder og husstande, mens man ligeledes kan gruppere internt i husstandsgruppen.

Alternativet foreslår, at man indretter afgiften på en måde, så større erhvervsvirksomheder og industrien bidrager mest via en grøn målerafgift. Derudover kan man drøfte en supplerende model, hvor man fortsat skaber økonomisk incitament for at spare på energiforbruget på alle planer. Den helt konkrete udformning af målerafgiften bør udvikles i et bredt samarbejde i Folketinget, der indhenter råd fra Klimarådet, energiforskerne, de grønne organisationer, EU og erhvervslivet.

Denne løsning vil ikke imødekomme den åbning mod udenlandske markeder, som vi før eller siden i forlængelse af vores internationale samarbejde på energiområdet, herunder den kommende europæiske energiunion, vil skulle gennemføre. Den vil heller ikke garantere en finansiering, der svarer til den planlagte udbygning af vedvarende energi uden at nogen kommer til at betale uforholdsmæssigt meget.

³ <http://www.klimaradet.dk/da/nyheder/kapacitetsordning-kan-finansiere-psy>

⁴ Ibid.

Derfor foreslår vi, at man kombinerer finansieringen med en afgift på fast biomasse. Pengene fra en afgift på fast biomasse kan også benyttes til at indhente penge til fortsat finansiering af den grønne omstilling, hvis åbningsmodellen vælges. Desuden mener Alternativet, at støtten til fossil energi, som i Danmark er betydelig, mange steder i tilskuds- og afgiftssystemet bør fjernes, hvilket skaber yderligere midler til finansiering af den grønne omstilling.

Alternativ finansiering via afgift på fast biomasse

I kombination med åbningsordningen eller grøn målerafgift-løsningen foreslår vi, at man finansierer udbygningen af vedvarende energi med en afgift på fast biomasse. Sådan kan vi både finde de penge, vi ifølge regeringen mangler (mens det er værd at notere sig Klimarådets analyse af de fremtidige PSO-omkostninger⁵), og samtidigt udbedre den markedsfejl vi har, når vi i dag ikke prissætter den samfundsøkonomiske ekstraomkostning ved fast biomasse. Når vi ikke gør det, skævvrider vi markedet i og med, at vi ikke indregner de reelle omkostninger ved brugen af forskellige energiformer i prisen. For at sikre en fri og lige konkurrence bør de forskellige energiformer som udgangspunkt konkurrere på lige vilkår. Endvidere kan vi på denne måde på sigt skære i de årlige udgifter på 39 mia. kr., som er det beløb, Det Miljøøkonomiske Råds vismænd vurderer, at luftforurening koster samfundet⁶.

Det er vigtigt, at afgifter på kul, olie og naturgas hæves tilsvarende, så prisspændet mellem disse energikilder og biomasse bevares på samme niveau som i dag. Ellers vil der ske et skift tilbage mod kul, olie og naturgas og dermed øget CO₂-udledning. Det er også vigtigt, at en afgift pålægges anvendelse af biomasse ens i den kollektive og individuelle opvarmning. Vismændene foreslår i deres miljøøkonomiske rapport, at der indføres en afgift på bl.a. brændefyring og målbar biomasse som træflis og træpiller, da disse energikilder er så godt som uregulerede til trods for, at de bidrager med hovedparten af den samlede luftforurening fra danske kilder – men kun leverer 3 pct. af det danske energiforbrug. Vi forestiller os, at et bredt flertal i Folketinget kan udarbejde en model, hvor man implementerer afgiften på den administrativt nemmeste måde.

I korte træk er afgiften baseret på en måler på forbrændingsenheden, hvor man afkræver en progressiv afgift pr. forbrændingstime. Dermed er der ingen diskrimination imellem brændsler, og man kan for private husstandsinstallationer indrette afgiften, så den er lav de første 10 timer pr. uge og derefter højere. Så bliver der plads til hygge med brændeovnen, men til gengæld en rimelig afgiftstilpasning til fast biomasse som primær opvarmingskilde. Denne løsning forventes at leve op til EU's statsstøtteregler.

Der er behov for afgiftspålægning af fast biomasse

Brugen af biomasse i den kollektive forsyning vil i princippet kunne reguleres på samme måde med en måler på forbrændingsenheden, men i praksis vil det være mere hensigtsmæssigt at basere afregningen fra kollektive anlæg på en afgift på indfyret mængde brændsel, da denne er kendt og i forvejen registreres. På den måde vil det desuden være muligt at stille krav til brændslernes bæredygtighedsprofil og evt. integrere denne i afgiftssystemet.

Den uregulerede faste biomasse skaber en udvikling i den danske energiforsyning, som er u hensigtsmæssig og derfor bør justeres. I overgangen fra fossile energikilder til vedvarende energi skaber den billige faste biomasse nemme løsninger for kraftværkerne. Man kan med begrænsede investeringer ombygge anlæg fra

⁵ Det mest sandsynlige scenarie er ifølge Klimarådet, at PSO-omkostningen falder fra de nuværende godt 8 mia. kr. til omkring 4-5 mia. kr. i 2030. Frem mod 2050 forventes et yderligere fald:

<http://www.klimaradet.dk/da/nyheder/psoen-har-det-fint-paa-elregningen>

⁶ <http://www.dors.dk/vismandsrapporter/oekonomi-miljoe-2016/kapitel-ii-luftforurening>

kul til biomasse, og det kan være acceptabelt som overgangsteknologi. Men den faste biomasse er på mange måder problematisk: Den er ofte ikke bæredygtig, skaber et voldsomt pres på naturområder – specielt i udviklingslande, hvor regulering og kontrol er mangelfuld. Biomasse bliver i løbet af en kort årrække den nye olie, altså den type af brændsel, som vil møde en eksploderende efterspørgsel, og derfor vil forsyningssikkerheden og bæredygtigheden ved at basere energiforsyningen på biomasse blive kraftigt udfordret.

Derfor har vi i stedet brug for, at se den faste biomasse som en overgangsløsning fra fossil energi til vedvarende energi, der ikke har de forsynings- og naturmæssige problemstillinger, dvs. solvarme, solceller, vindmøller, geotermi, vandstrømning, bølger osv. Derfor bør investeringer i fast biomasse-løsninger dæmpes med afgifter. Der er bred enighed om, at vi frem til 2050 skal bygge et elbaseret vedvarende energisystem, og den faste biomasse vil på mange måder fungere som en pind i hjulet på den omstilling. Ved at designe en PSO-ordning, der flytter noget af afgiftstrykket fra el til fast biomasse, understøttes omstillingen til dette elbaserede energisystem.

De præmisser, vi håber at kunne enes bredt om i de kommende forhandlinger, er:

- De, der forbruger mest, skal betale mest
- Der skal findes og prioriteres økonomisk råderum til at fortsætte og udbygge den grønne omstilling
- Vi skal sammen forpligte os på at finde en model, hvor vi støtter det grønne elforbrug, men løsningen skal garantere, at elforbruget erstatter det fossile forbrug og ikke blot øges generelt
- Vi skal ikke aflyse allerede planlagt udbygning af vedvarende energi
- Vi skal lytte til Klimarådet, når de siger, at hvis vi går i stå nu (fx ved at udskyde kystnære vindmøller), skal der en hæsblæsende og dyr slutspurt til for at nå målet i 2050
- Forlig på energiområdet skal nu og i fremtiden være så brede som muligt
- Hvis forhandlingerne ender med en finanslovs-løsning, foreslår vi, at man tilrettelægger støtten til grøn omstilling som langsigtede offentlige investeringer og ikke som drift, der vedtages på årlig basis.
- Den grønne omstilling skal skabe synergieffekter mellem samfundets sektorer.